

A fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*) vedlése és vonulásdinamikája

Králl Attila, Karcza Zsolt, Németh Ákos, Lóránt Miklós,
Madarász Boglárka, Biró Csaba és Csörgő Tibor

Králl, A., Karcza, Zs., Németh, Á., Lóránt, M., Madarász, B., Biró, Cs. and Csörgő, T. 2008. Migration dynamics and moult in Moustached Warbler (*Acrocephalus melanopogon*). - Ornis Hung. 15-16: 101-101.

A Nyugat-Palearktisz madarai közül a nádiposzták (*Acrocephalus ssp.*) a legintenzívebben kutatott fajok közé tartoznak. Vonulási rendszerüknek, életmódjuknak gazdag irodalma van. A legtöbb faj hosszú távú vonuló, a telet a Szaharán túl, Afrika trópusi területein tölti, teljes vedlésükre is ott kerül sor. A fülemülesítke (*A. melanopogon*) több szempontból is kivételnek minősül. Elterjedési területe kívül esik a madártani irodalom zömét produkáló területeken, ezért a fajról rendelkezésre álló információ mennyisége csekély. Európai kontinentális állománya rövid távú vonuló, a mediterráneumban pedig állandó madár. Vedlési stratégiája is különleges; mindkét korcsoport teljes vedlést végez a költőterületen. Vizsgálatunk célja a fülemülesítke vedlési és vonulási rendszerének vizsgálata volt, a Kolon-tavi Madárvártán 1999 és 2003 között megfogott 7124 egyed adatai alapján. A vizsgálatot biometriai adatok feldolgozásával egészítettük ki. Eredményeink alapján a következőket állapítottuk meg:

1. A fülemülesítke vedlése déli elterjedése dacára igen gyors, vedlésének egy szakaszában vélhetően röpképtelenné válik. A vedlés dinamikája az egyes korcsoportokban és a két ivarnál hasonló.
2. Vonulása a vedlés után, késő ősszel kezdődik, a Kárpát-medence madarai egyféle stratégiával, nagyjából egyszerre vonulnak telelőhelyükre; az öregek vonulása a fiatalokénál szinkronizáltabb.
3. A fiatal madarak szárnya az öregekénél rövidebb; a vedlés mindkét korcsoportban szárnyhossz-növekedéssel jár.

A fülemülesítke a többi nádiposztához viszonyítva hosszú időt tölt el fészkelőterületén. A madarak a hideg idő beálltával indulnak téli szállásukra, a legelső egyedek a jégolvadást követően érkeznek vissza. A faj fészkelési és táplálkozási szokásai lehetővé teszik, hogy szinte teljes költési periódusban kiküszöbölje az interspecifikus kompetíciót. A vedlésre szintén a költőterületen kerül sor, feltehetően a telelőhelyek bizonytalan táplálékellátottsága és az ott fellépő erős intraspecifikus kompetíció miatt. Mindezekben túl a költőterületre való minél korábbi érkezés, illetve a telelőterületeken való jó minőségű territórium elfoglalása is létfontosságú a madarak számára. A fészkelőterületen eltöltött hosszú időt tehát úgy kell kihasználniuk a fülemülesítkéknél, hogy az évi két költést és a teljes vedlést lehetőleg időbeni átfedés nélkül véghez tudják vinni, és a telelőterületre érkezve a lehető legjobb területet tudják megszerezni. A gyors vedlés és az annak következtében fellépő időszakos röpképtelenség, hasonlóan az északi énekesekhez, a fülemülesítke esetében is a vedlésre jutó idő szűkösségének a következménye lehet. A röpképtelenség bizonyítása még várat magára. A hagyományos eszközökkel a kérdéses időszakból nem gyűjthetők adatok. A jövőbeni vizsgálatokban más befogási módszerek alkalmazását tervezzük, amelyek a csökkent röpképességű egyedek befogására is alkalmasak lesznek.

Králl A., MME Titkárság, 1121 Budapest, Költő u. 21.

Karcza Zs., MME Madárgyűrzési Központ, 1121 Budapest, Költő u. 21.

Németh Á., Lóránt M., Madarász B., Biró Cs., Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.

Csörgő T., ELTE Anatómiai, Sejt-, és Fejlődésvizsgáló Tanszék, 112 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c

